

Vraag	Antwoord
Zijn er gemeenten die RRE subsidie inzetten voor monumenten en welke ervaringen zijn daarmee opgedaan?	
Waar staat RRE precies ook alweer voor?	Rijksregeling energietransitie. Paul Noppers verwijst naar: https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/rrew
	Ja RRE subsidie is in Apeldoorn ingezet t.b.v. 4 adviezen van monumenten
De RCE richtlijn zonnepanelen geeft geen duidelijk advies meer voor historische dakenlandschappen, alleen 'uit het zicht' wordt meestal als richtlijn genomen in stadsgezichten (en daarbuiten ook zichtbare opties in sommige gevallen). Is dit voor meer gemeenten een aandachtspunt?	In recente RCE nieuwsbrief een voorbeeld van hoe Amersfoort om gaat met beleid zonnepanelen in historisch stadsgezicht. https://www.amersfoort.nl/bouwen-en-verbouwen/to-1/duurzaam-erfgoed-zonnepanelen-in-de-binnenstad.htm
	Paul Noppers: Voor actueel overzicht interbestuurlijk toezicht provincies zie recent rapport "Een lappendeken" van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed: https://www.inspectie-oe.nl/actueel/nieuws/2021/03/11/een-lappendeken.-zicht-op-toezicht-door-provincies
Thuiswerken is veel belangrijker geworden, dus wat is nu verschil tussen woningen en kantoren?	Wico Ankersmit: Dat klopt uiteraard, maar de bouwregelgeving kent de gebruiksfunctie kantoor en de gebruiksfunctie woning, met beide verschillende prestatie-eisen. Een kantoor wordt gezien als commercieel gebruik waardoor er extra eisen gaan gelden voor de eigenaar van dit commercieel te gebruiken pand.
Nu kan er toch ook een boete opgelegd worden door de rechter?	Vaak vallen beeldbepalende objecten een beetje tussen wal en schip in de regelgeving. Een actueel voorbeeld is de eis vanaf 2023 dat kantoren dan moeten voldoen aan energielabel C. In de verordening staat dat rijksmonumenten en objecten die in de gemeentelijke regelgeving gezien worden als monument zijn uitgesloten van deze verplichting. Voor beeldbepalende panden geldt deze uitzondering niet. Ter bescherming van de beeldbepalende kwaliteiten van dergelijke objecten zijn wij op dit moment in Amersfoort de gemeentelijke regelgeving aan het aanpassen om ook beeldbepalende panden op te nemen in deze vrijstelling.
Moeten deze mogelijkheden voor bestuurlijke boetes in gemeentelijke verordening worden vastgelegd?	Robert Luinge: De mogelijkheden voor bestuurlijke boetes hoeven niet in een gemeentelijke verordening te worden vastgelegd. De grondslag is vastgelegd in de Omgevingswet

Ik mis in dit lijstje het doen van aangifte bij de echt grove overtredingen, dan kan evt. een rechter ook nog een boete opleggen.	Aangifte is bedoeld voor een strafrechtelijk traject. In de presentatie gaat het over de bestuurlijke aanpak door de gemeente zelf. Maar uiteraard is het mogelijk om grove overtredingen ook via de weg van het strafrecht aan te pakken. Straks onder de Omgevingswet kun je kiezen: of zelf een (bestuurlijke) boete opleggen of aangifte doen en de vervolging over laten aan het openbaar ministerie en de veroordeling (oplegging boete) door de strafrechter.
Volgens mij kun je ook nog een strafrechtelijk traject opstarten.	Walter de Koning: Klopt, dit zijn alleen sancties waar de gemeente zelf aan zet is. Strafrecht is er natuurlijk ook
	Aangifte doen i.v.m. economisch delict is ook nog een optie. Hebben wij een 1/2 jaar geleden gedaan. Helaas met weinig succes tot nu toe. De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft een periodiek driehoeksoverleg met de taak accenthouders OM en de Nationale Politie en kan daar lopende zaken aankaarten. Geef om die reden aangiften door aan de Inspectie p.h.noppers@inspectie-oe.nl
	In Amsterdam ook gedaan, vorig jaar
Er bestaan ook nog provinciale monumenten. Hoe zijn die opgenomen in de regels?	Robert Luinge: Provinciale monumenten zijn geregeld in de (provinciale) omgevingsverordening. Systematiek is vergelijkbaar met gemeentelijke monumenten
Lokale regels lijken mij een heel slecht idee.	
Wat houdt een bestuurlijke boete voor het geval er geen vergunning is aangevraagd dan in?	Paul Noppers: Bekijk de eerdere strafrecht bijeenkomst ERM: https://www.stichtingerm.nl/nieuws/de-mogelijkheden-van-het-strafrecht-bij-monumententoezicht Als een verandering aan het monument is aangebracht waarvoor geen vergunning is aangevraagd (en verleend) dan is de vergunningplicht overtreden. Het is dan mogelijk om voor die overtreding een bestuurlijke boete op te leggen. Het maximum bedrag voor de boete is op dit moment EUR 87.000,-.
Is het juist dat een bestuurlijke boete altijd samen moet gaan met een andere actie? Hoe wordt anders voorkomen dat een bestuurlijke boete niet gezien (of gebruikt) wordt als een afkoopsom?	Vaak is het stilleggen naast het opleggen van een bestuurlijke boete al voldoende. Robert Luinge: Het hoeft niet samen te gaan met een andere maatregel maar kan wel. Daar waar de gevolgen echter onomkeerbaar zijn (onherstelbare schade, bijvoorbeeld bij sloop van een monument) ligt een herstelsanctie niet voor de hand en zou de bestuurlijke boete een prima instrument kunnen zijn. Als je ook toekomstige overtredingen wilt voorkomen dan

	is het handig om naast de bestuurlijke boete ook een last onder dwangsom op te leggen. Daarmee zit er een extra financiële prikkel op het voorkomen van nieuwe overtredingen in de toekomst.
	Voordeel bestuurlijke boete t.o.v. handhaving via strafrecht is dat je als gemeente niet afhankelijk bent van het Openbaar Ministerie.
	Luc van de Ven: Stilleggen is ook een middel om de tijd te hebben om overzicht te krijgen wat er allemaal is gebeurd. daarna kun je dan de juiste last opleggen. Stillegging is een vorm van uitoefening bestuursdwang. Normaal gesproken is daarvoor een voorafgaande last vereist. Alleen in spoedeisende situaties kan het zonder voorafgaande last en kun je dus bijvoorbeeld een werk stilleggen. Achteraf moet het dan wel op papier worden gezet in de vorm van een beschikking waartegen de belanghebbende bezwaar en beroep kan aantekenen.
	Stilleggen wordt wel als een zeer zwaar middel gezien.
	Martijn Andela: m.i. zou in eerste instantie altijd gestreefd moeten worden naar herstel/reconstructie, juist om te voorkomen dat een boete (die vaak niet zo hoog is) de volgende keer op de begroting staat.
Na driemaal een bouwstop en het moedwillig slopen van historisch onderdelen van een belangrijk rijksmonument wordt het wel een keer tijd voor grotere stappen	Robert Luinge: Als er sprake is van het systematisch opzettelijk overtreden van de wetgeving zou ik het strafrecht in stelling brengen. Het Openbaar Ministerie zal dan ook eerder kunnen worden overtuigd van de urgentie.
Als al die dingen niet werken dan mogelijk als een economisch delict zien. De officier van justitie moet er dan wel iets in zien en willen meewerken.	Klopt. Zie andere antwoorden op de vragen over de strafrechtelijke aanpak.
	Walter de Koning: Helaas blijkt uit praktijk: heb geen illusies over de prioriteit bij een OvJ voor monumenten.
En hoogtes van de bestuurlijke boetes? moeten die wel door het bevoegd gezag worden vastgesteld?	Robert Luinge: Hoogte boete leg je vast in het boete besluit. Het maximum bedrag voor de boete is op dit moment EUR 87.000,-. Je kunt over de hoogte van boetes wel beleidsregels maken maar dat is niet verplicht. Uiteraard moet de hoogte van de boete evenredig zijn met de ernst van de overtreding maar daar heb je verder wel behoorlijke beleidsvrijheid.
Hoe wordt dan door de steens muur heen geventileerd?	Luc van de Ven: Is niet echt ventilatie maar uitwasemen. het was ook een dikke muur +/- 40 cm dan nauwelijks kans op doorslag.

Dankjewel voor je antwoord. Maar het spouwtje aan de binnenkant verstoort dat proces toch juist?	Zover kwam het dus ook niet. en als er dan toch iets van condensatie ontstaat kan het naar beneden druppen en daar uit ventileren.
Wat versta je onder 'de juiste tape' ?	Aluminiumtape. dus geen duct tape
Hangt wel erg af waar de koudebrug zit, liever niet bij een balkkop.	Klopt, vandaar ook om ten koste van de muurankers tot de dakrand te hebben geïsoleerd. Daar is het veiliger. Bij de dakgoot van het gebouw rechts is er voldoende ruimte gelaten en is de isolatie alleen nog verticaal doorgezet. dat voorkomt vuilophoping en insluiting van condens. het is daar ook een ontwerpogave; het hoofdvolume en het dakranddetail blijft goed in het zicht/blijft herkenbaar.
Hebben jullie ook bouwfysici die meekijken bij de gemeente Leiden?	De gemeente heeft zich op het standpunt gesteld dat als men het wil isoleren dan de eigenaar dan ook moet aantonen of het gevaar voor het monument oplevert. de vergunninghouder heeft dus een adviesbureau ingehuurd. mijns inziens een heel verdedigbaar standpunt. en het verdient zichzelf terug in de vorm van besparing op energiekosten.
Hoe gaat Rheden om met monumentaal glas, als er subsidie gegeven wordt voor dun isolerend glas.	Martijn Andela: Als het bestaande glas van monumentale waarde wordt geacht, dan is vervanging niet mogelijk. Een alternatief is dan een voorzeraam.
Kunnen jullie dit werkdocument delen met ons?	Zie https://www.erfgoedleiden.nl/images/uploads/2020/Werkdocument_dubbel_glas_in_monumenten_2020-10-14.pdf
Waarom staan jullie geen EPS parels toe?	EPS parels zijn toelaatbaar als ze niet verlijmd worden, zodat ze bij onverhoopte schade weer uit te nemen zijn. Als ze wel verlijmd worden, dan vormen ze een plaat die zonder sloop van de gevel niet meer te verwijderen is.
Die folie is in Doesburg ook bij een dak van een Rijksmonument toegepast. Heb recent nog gehoord, dat deze nog steeds zijn werk goed doet.	Wel opletten dat de buitenste laag echt UV werend is. Ik begrijp dat er voorbeelden zijn waarbij onder holle pannen toch teveel UV instraling was en de laag snel verging.
Kun jij me mailen over hoe jullie vrijstelling op vergunning hebben ingericht?	In Rheden is dit beleid nog niet bestuurlijk bekrachtigd, maar er wordt een situatie beoogd als in Delft: https://www.delft.nl/sites/default/files/2021-01/Uitvoeringsrichtlijnen-Monumenten-Delft.pdf
Uiteraard ken ik de Delftse wijze, maar het 'niet houden aan de vergunningplicht', legt nog niet uit hoe je dit juridisch wilt doen. Voor Gouda ben ik daar 'diep' ingedoken, er zitten veel haken en ogen aan en de meningen van de juristen zijn er over verdeeld, ook binnen de RCE. Voor rijksmonumenten kan het niet, voor	

<p>gemeentelijke monumenten hangt het af van je verordening en van je 'lef' en 'de jurist die je volgt'. Wij hebben sinds 1-1-21 een vrijstellingsregime (mits voldaan wordt aan sneltoetscriteria en voorschriften) in werking, maar de juridische haken nog niet allemaal opgelost. Vandaar dat ik graag hoor hoe jullie dat gaan doen/zien. Succes met het uitwerking van de regeling!</p>	
<p>Latere mailwisseling:</p>	<p>In Delft is de ambtelijke toets en de vrijstelling onderdeel van hun uitvoeringsvoorwaarden: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiwI7iwo8nvAhXVs6QKHch2CUcQFjAAegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fwww.delft.nl%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2018-01%2Fuitvoeringsrichtlijnen%2520Monumentenzorg%2520Delft%25202015.pdf&usg=AOvVaw0PnBWz_QMAgqkW3xvi11AH. Dat is een vrijlijvig document, en om die reden gaan we de vrijstelling losmaken van onze technische richtlijnen.</p>
<p>Wat was die Tool ook al weer, bouwfysica, Ubakus?</p>	<p>https://www.ubakus.com/nl/rc-waarde-calculator/</p>